

YHTEISKUNTAOPPI 9. Ik

Oppilaan tehtävä: Talouden hallinnan digitaaliset mahdollisuudet

Hei hienoa, olet käynyt koulusi, nyt sitten työelämään.

Tässä tehtävässä on aika asettua aloilleen ja katsoa varovaisesti tulevaisuuteen. Laskemme kuukausittaisia menoja ja suhteutamme niitä oletettuun keskimääräiseen tulotasoon. Katsomme, mitä jää säästöön ja mitä säästäminen tai sijoittaminen voivat tuottaa ajan kuluessa. Olettakaamme, että olet noin 25-vuotias.

Tehtävän merkinnät tehdään liitteenä olevaan laskentataulukkoon.

Aloitetaan laskemalla kuvitteelliset kuukausimenosi.

1. **Asuminen** – Etsi ensin sopiva asunto itseäsi kiinnostavalta paikkakunnalta Suomessa käyttäen internetin hakupalveluita. Merkitse asunnosta pyydetyt tiedot.
2. **Ruoka** – Etsi internethakukonetta käyttäen keskimääräiset ruokakustannukset yhdelle ihmiselle. Pidä silmällä tietojen julkaisuvuotta ja suosi tuoreimpia tietoja: hintojen muutos on tosiasia!
3. **Puhelinliittymä** – Etsi sopiva puhelinliittymä tai merkitse nykyisen liittymäsi kuukausimaksu.
4. **Pakolliset kodin tarvikkeet** – Kotiin tarvitaan milloin mitäkin rompetta. Tässä tehtävässä pääset varmaankin verrattain vähällä, näitä kustannuksia kertyy helposti rutkasti enemmän. Käytä apuna verkkokauppahintoja.
  - a. Pyykinpesuainetta tarvitaan aina, ostoon siis.
  - b. Peseytyminen on hyvä ajatus – shampoo ja suihkusaippua riittänee perustarpeiksi tällä kertaa.
  - c. Tiskitkin pitäisi hoitaa... koneessa vai käsin, sinun valintasi.
  - d. Kai sitä ihminen jotenkin itseään voi ehostaa. Arvioi itse, kuinka paljon meikkiin tai vaikka hiusten laittamiseen, deodoranttiin tms. voisi mennä rahaa
  - e. Aika ikävä tilanne on käsillä, jos vessapaperi on loppu – pitäisiköhän ostaa varastoon?
5. **Liikkuminen** – Paikallisliikenteen kausilippu saa nyt kelvata, tässä ei ole mielekäästä laskea polttoainekuluja (puhumattakaan muista ajoneuvosta koituvista kustannuksista).
6. Mitä muita välttämättömiä kuluja olisi syytä huomioida? Kaikkia ei tässä tehtävässä ole järkevää laskea, mutta niitä on hyvä miettiä.

7. **Muuttuvat kulut** – Elämä on paljon muutakin kuin välttämättömiä menoja. Elämäntapa vaikuttaa huomattavasti rahankäyttöön, yllättävät kulut taas eivät välttämättä katso elämäntapaa.
- a. **Harrastaminen** – Asunnon seinien tuijottaminen on superjännää, mutta olisi kiva tehdä vapaa-ajalla myös jotakin muuta. Etsi uusi harrastus tai jatka nykyistä – laske joka tapauksessa kustannusarvio ja lisää se budjettiin.
  - b. **Vaatteet** – Takkisi hiha on revennyt (vähän sieltä täältä) ja haisee vähintään kyseenalaiselta. Lienee aika hankkia uusi, vuodenaikaan sopiva takki. Etsi sopiva, laske kustannukset ja lisää budjettiisi.
  - c. **Elämykset** – Kaverillasi on syntymäpäivä ja olisi kiva tehdä jotakin kivaa yhdessä. Kaverisynttäreiden aika alkaa olla ohi... kävisikö sitä sitten vaikka elokuvissa? Ja, oho, erityisen kiva ihminen on tullut vastaan ja tätä olisi kiva tavata, vaikkapa ruoan äärellä. Ravintolakeikka edessä siis! Laske kustannukset ja lisää kuukausibudjettiin.
  - d. **Yllättävät menot** – Voi harmi! Nyt on käynyt epäonni. Valitse yksi seuraavista epäonnenpotkuista, laske siitä koituvat kulut ja lisää ne budjettiin.
    - Mikroaaltouuni päätti lopettaa toimintansa. Kiva juttu hei.
    - Kenkäsi ovat täynnä reikiä, joko käytön tai nälkäisten pikkueläinten jäljiltä. Hanki uudet!
    - Julkisilla liikkuminen ei ole aina se kätevin tapa liikkua. Polkupyörällä ei uskalla lähteä liikenteeseen ilman vuosihuoltoa. Mitähän sekin maksaa...
    - Naapuri perheineen (puoliso, kolme lasta ja keskikokoinen koira) ilmestyy ovesi taakse eikä sinulla ole mitään tarjottavaa. Karkaat takaikkunasta lähikauppaan ostamaan tarjoiltavaa koko porukalle naapurisovun säilyttämiseksi.

Katsotaanpa tuloja nyt kun menot on kartoitettu. Järjestys on hieman hassu – järkevä ihminenhän mitoittaa menonsa tulojensa mukaan.

1. Kuvitellaan, että saat jotakuinkin keskimääräistä ansiota. Etsi hakupalveluita hyödyntäen mahdollisimman tuore tieto **ikäryhmäsi** keskipalkasta tai mediaanipalkasta (joista jälkimmäinen kertoo realistisemmän arvion).
Laskentataulukon kaava vähentää automaattisesti verot ja maksut ilmoittamastasi bruttotulosta. Annettu veroprosentti on arvio, jonka paikkansapitävyyden voi tarkistaa Verohallinnon veroprosenttilaskurilla, jonka löytää helposti internetin hakukoneella.
Kuinka paljon sinulle jäisi rahaa käytettäväksi tai säästöön näiden menojen jälkeen kuukaudessa?
2. Entä jos olisitkin pienituloisen?
Selvitä, mikä on pienituloiseksi katsotun kuukausiansio.
Laske, kuinka paljon pienituloiselta jäisi edellä käsiteltyjen tulojen jälkeen käytettävää tai säästettävää rahaa kuukaudessa.
Mistä karsisit menoja ensimmäiseksi, jos mitään ei jää menojen jälkeen tähteelle? Miksi sieltä?
Myös tässä annettu veroprosentti on arvio, jonka todenmukaisuuden voi tarkistaa.
3. Entäpä jos niitä töitä ei sitten löydykään?
Jospa ajatellaankin, että saisit työmarkkinoille vasta saapuvana työmarkkinatukea ja sen lisäksi yleistä asumistukea.
Katso Kelan työmarkkinatukilaskurista, kuinka paljon sitä voitaisiin sinulle maksaa.
Katso sitten, miten paljon saisit yleistä asumistukea.
Tutki, miten hyvin näillä menoilla pärjäisit tämän toimeentulon puitteissa.
Pohdi, mistä olisi viisainta aloittaa menojen karsiminen, jos rahat eivät riittäisikään kaikkeen tarpeelliseen – ja tarpeettomaan.
4. Miten on järkevää säästää? Palatkaamme takaisin keskimääräiseen ansioon ja siitä säästöön jäävään osaan.
Jospa ajattelisimme, että **laitat puolet jäljelle jäävästä rahamäärästä säästöön joka kuukausi** – oletamme siis, että sinulle jäisi joka kuukausi saman verran rahaa menojen jälkeen.
Jos rahaa ei jää yhtään tähteelle, muokkaa budjettia – mistä karsit ensimmäiseksi ja miksi?

Mikä on tämän perusteella kannattavin tapa laittaa rahaa syrjään – suncanvarteen laittaminen, tilillä pitäminen, rahastosäästäminen vai osakkeiden ostaminen?

Tässä annetut tuotto prosentit ovat arvioita, joiden todenperäisyys on syytä tarkistaa.

Tällä laskentatavalla saatu voitto ei kuitenkaan kerro koko totuutta – miksi ei?